

44. ชื่อเรื่อง การศึกษาบริเวณแหล่งเตาเผาเครื่องถ้วยโบราณ ในจังหวัดปัตตานี

ผู้แต่ง อำนาจ สมบัติยานุชิต, จุรีรัตน์ บัวแก้ว, ครองชัย หัตถา, สมบูรณ์ ณะสุข

สถานที่พิมพ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ปี พ.ศ. 2547

ชนิดเอกสาร งานวิจัย

การวิจัยเรื่องแหล่งเตาเผาเครื่องถ้วยโบราณของปัตตานี เป็นกรณีศึกษาแหล่งโบราณคดีบริเวณบ้านดี ตำบลบาราโหม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาร่องรอยทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของแหล่งนี้ วิธีการศึกษาใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม ผลการศึกษา พบว่า แหล่งโบราณคดีบ้านดี เป็นแหล่งอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปั้นดินเผา พบร่องรอยเตาเผาโบราณจำนวน 4 กลุ่ม วางทับซ้อนหรือใกล้เคียงกัน จำนวน 7 เตา นอกจากนี้ยังพบร่องรอยแนวดินถูกความร้อนในหลุมขุดค้น สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นร่องรอยเตาเผา รูปแบบดั้งเดิมหรือแบบเผากลางแจ้ง แหล่งโบราณคดีบ้านดีมีที่ตั้งอยู่ในเส้นทางคมนาคมทางน้ำ ทางทะเล เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐาน การคมนาคมและการค้า แหล่งเตาเผาเครื่องถ้วยโบราณบ้านดีผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภท ภาชนะดินเผา เครื่องมือเครื่องใช้ และของเล่น ลักษณะเนื้อเครื่องปั้นดินเผาเป็นแบบเนื้อดินธรรมดา สีค่อนข้างแดงมีส่วนผสมของทรายมาก เนื้อหยาบ มีทั้งแบบไม่เคลือบและเคลือบบาง มีการเตรียมดินเป็นอย่างดีใช้ปั้นหมุนในการขึ้นรูปทรง การตกแต่งภาชนะมีทั้งแบบไม่มีลวดลายและแบบมีลวดลาย วิธีการตกแต่งลวดลายมี 2 วิธี คือการขีดขีดเป็นเส้นตรง เส้นโค้ง และการประทับลวดลายเป็นรูปทรงเรขาคณิต ได้แก่ เส้นตรง เส้นโค้ง สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม-รี ลวดลายดอกไม้ ได้แก่ ดอกไม้สี่แฉก ดอกพิกุล ดอกเย็บีรา ดอกมะพร้าว และลวดลายรูปทรงประดิษฐ์ ได้แก่ การผสมผสานลวดลายหลายแบบ ลวดลายเชิงนามธรรม รูปทรงภาชนะดินเผาที่ผลิต ได้แก่ หม้อปากตรง ปากโค้งเข้า ปากผาย มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากประมาณ 8-40 เซนติเมตร หม้อก้นกลม ก้นแบน ครก ภาชนะบางประเภทมีฝาปิดซึ่งมี 2 รูปแบบ คือฝาแบบหงายใช้สำหรับภาชนะที่มีปากขนาดเล็ก มีจุกหรือที่จับอยู่ตรงกึ่งกลางด้านบนฝา มีรูปแบบทรงพุ่มสูง ทรงพุ่มเตี้ย ทรงกลมป้าน ในขณะที่ฝาแบบคว่ำใช้สำหรับภาชนะที่มีปากขนาดใหญ่กว่า มีจุกเป็นรูปทรงปากผาย การค้นพบเศษภาชนะดินเผาที่ผลิตจากภายนอก เช่น เครื่องถ้วยสุโขทัย เครื่องถ้วยจีน กระเจาย อยู่ในแหล่งโบราณคดีภายนอก เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านตาว่า อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี และในแหล่งโบราณคดีบ้านนายยาโอ๊ะ แหล่งโบราณคดีบ้านนายทากาซิม่า ประเทศญี่ปุ่น แสดงถึงความสัมพันธ์ในอดีตของคนในชุมชนบ้านดีกับชุมชนภายนอกที่ไกลออกไป ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งบ้านดี จึงมิใช่เพียงผลิตขึ้นมาใช้เพียงในชุมชนเท่านั้น แต่ยังส่งออกไปใช้หรือจำหน่ายยังชุมชนที่ไกลออกไปอีกด้วย การศึกษาเปรียบเทียบเศษภาชนะดินเผาที่พบสามารถกำหนดอายุกิจกรรมการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของแหล่งโบราณคดีบ้านดี ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-23 ดังนั้น ชุมชนโบราณคดีแห่งนี้จึงมีความสำคัญในด้านการเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของปัตตานีในอดีต

